

KEĎ ZOSTARNE

MAFIÁN

IVANA HAVRANOVÁ

MARENČIN PT

Ivana Havranová

**keď zostarne
m a f i á n**

MARENČIN PT

Copyright © Ivana Havranová, 2021
© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2021
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Marenčin Media, 2021
Design © Marta Blehová, 2021
920. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0900-3 (viaz.)
ISBN 978-80-569-0901-0 (ePDF)
ISBN 978-80-569-0902-7 (ePub)

Nedeľa sa nerátala. Nebola pracovná, nefungovali školy, úrady, iba bary, reštaurácie a kaviarne. A niekde vo väčších mestách cukrárne. No iba vo väčších. Malé si zaprdene odpočívali, predavačky štrikovali deťom na zimu šály – hladko, obratko, hladko, obratko, alebo čakali návštevu. Spolužiačok, švagrín, zaťov. Ak ide o voľno v nedeľu, peniaze sú nepodstatné.

Pani Olahová sa necítila najlepšie. Odkedy Oskar skončil konzervatórium, hru na violončelo, nedalo sa s ním vydržať.

Ste nevedeli poriadne zarobiť a teraz máme holú riť. No ja to tým brnkaním v orchestri nedobehnem! vykrikoval rodičom a tí len krčili plecami. Mal pravdu. No na druhej strane... Čo v takej fabrike zarobíš? Nič. Zopár drobných, čo nestačí ani na embéčku. Starú. Ojazdenú.

Pôjdem robiť barmana, dokončil bez zaváhania a na oboch zazrel, ani zaklínač hadov.

Barmana? A načo sme platili konzervatórium? Načo sme kupovali všetky tie noty a dávali učiteľom ťažko zarobené peniaze za prípravu, aby si sa tam vôbec dostal? takmer plakala matka.

No to neviem! Keby som bol z normálnej rodiny, rád si večer pôjdem zabrnkať do Reduty! Ale s prázdnyimi vreckami? To určite! buchol dverami a už ho nebolo. Matke Anne bývalo v takých chvíľach do plaču. Vôbec nechápala, čo rozpráva. Oskar nebol zlý chlapec. Mal však veľkú slabosť na peniaze. No a kdeže v ich domácnosti peniaze! Žili od výplaty do výplaty a ak aj zostalo zopár drobných, Oskar potreboval toto, hento... Postavila sa k sporáku a snažila sa upokojiť, kým príde manžel z futbalu. Nedelňu čo nedelňu chodieval na Slovan a bolo mu jedno, kto vyhrá. Potreboval vidieť góly, potreboval vzrušenie. Pracoval v Dimitrovke ako robotník-údržbár, a tam sa veľmi zabávať nemohol. Rozptýlenie mu chýbalo ako rybe voda. Anna bežala zase ráno čo ráno do Figara. Našťastie pracovala iba na rannú zmenu, takže po tretej prichádzala domov a starala sa o rodinu. Niekedy už v jeho izbe našla Oskara, inokedy bola aj dve-tri hodiny doma celkom sama. Mala však čo robiť. Mať na krku dvoch chlapov a kŕmiť ich, obliekať, to dalo zabráť. Z čela si odhrnula ofinu čiernych vlasov, farbila sa doma sama. Kaderníčka stála toľko, že za tie peniaze mohla kúpiť stravu na pol týždňa. A pre celú rodinu. Nie vždy sa však Anne podarilo vystihnúť rovnaký odtieň farby. Niekedy šla do čiernej ako samotná noc, no podarila sa aj mierne ryšavá. Vtedy sa na seba veľmi hnevávala: Vyzerám ani líška z Koliby, jedovala sa. Nevedela, kde urobila chybu. Či nechala farbu na vlasoch dlho alebo naopak... Pravda však bola taká, že výsledok Annu vždy prekvapil. Išlo len o to, aby to prekvapenie nebolo nepríjemné.

Granadír zo zemiakov a kockovej cestoviny chlapi jedli iba z povinnosti. Chýbal k tomu kus mäsa. Nemôžeš mi dorobiť

stejk, mama? Toto tu by bola príloha, hneval sa syn, no matka vtedy nepovedala ani slovo. Stejk? Ani si nevedela predstaviť, koľko taká flaksňa hrubého plátu hovädzieho mäsa mohla stať. Nuž, a tak sa obaja muži napchali tým, čo bolo uvarené.

V zámke sa otočil kľúč. Oskar vždy zazvonil, ťažilo sa mu vyberať kľúče a odomkovať. Bežala mužovi Milanovi oproti, ani nevedela prečo. Nikdy to nerobievala. Pozeral na ňu ako pavúk na muchu.

Čo je? Stalo sa niečo? vyjachtal prekvapený.

Nie, len som ti prišla oproti. Niekedy sa mi zachce vidieť ťa skôr, ako vojdeš, usmiala sa cez slzy a vzápätí s plačom povedala: Oskar chce ísť robiť do nejakého baru! Chce zarábať peniaze! Lebo že my sme to za celý život nedokázali! vypočul si muž novinku.

A čo reveš? Nech ide! No bóóóže! Aspoň zarobí! povedal a obul si ľavú papuču.

Ale šak načo potom chodil do školy? Načo sa trápil s violončelom?

Na hovno, Anna. Nechaj ho tak. Aj bez toho sa mi zdá nejaký čudný. Nech si robí, kde chce. A najlepšie by bolo, keby sa aj odsťahoval, dopovedal a dodal: Čo máme na obed?

Šošovicovú a granadír, odvetila a cítila, že z nej spadlo bremeno, ktoré na chatrné plecia naložil syn. Milan bral veci celkom inakšie. Nefňukal, nejedoval sa... Prihodilo sa niečo nepríjemné? No a? Všetko napokon pominie. Tak načo sa zožierať?

Granadír? Už tretíkrát tento mesiac. Čo nevieš nič iné? A máš aspoň uhorky?

Mám, neboj sa. A nefrli, je pred výplatou! odvetila a už sa o reči Milana nestarala. Ten vošiel najskôr do kúpeľne, umyl si

ruky a už aj sedel za stolom. Dobre ho poznala. Zje všetko, čo mu naloží na tanier. Vždy.

Pustil sa do jedla s takou chuťou... Nikdy sa nesnažil nemlaskať. Pripomínal jej kravy v maštali. Tie u babky na dediny. Prežúvali rovnako nahlas ako Annin manžel.

Musíš tak mlaskať?

Musím. Robím to celý život a odrazu ti to vadí, odvrkol, akoby robil niečo príjemné a nenašiel pre to v rodine pochopenie. Zahryzol do kyslej uhorky, pozrel na ňu: Tie, čo si robila, už nemáme? Tieto sračky sa nedajú jesť. Mäkké, zle ochutené...

Naše už nemáme. Veď si ich jedol ani cukríky. Tak sa nečuduj.

A už aj vie, do akého baru chce ísť robiť? Alebo len tak strieľa... ozval sa celkom odveci.

Podľa mňa vie. No zatiaľ nechce povedať. Aby sme sa tam nebudaj nešli vypytovať, odvetila, cítila však, že jej už srdce tak šialene neskákalo. Ak sa mohla oprieť o Milana, vždy jej odľahlo.

Nechaj ho tak a už sa ani nevypytuj. Nech povie iba to, čo sám chce. Nemôže si myslieť, že sa z každého jeho zlého rozhodnutia pototo, nadirigoval ženu a z taniera dojedol posledný kúsok zemiaka s fliačkami. Už mu nezostala ani uhorka. Vstal a oznámil, že ide do pivnice, lebo sa mu pokazila vrtačka a musí ju potvoru opraviť. Anna zobrala zo stola taniere, rýchlo všetko poumývala a urobila si popradskú zalievanú kávu. Hoci jej Oskar ustavične dobiedzal do myšlienok, vedela, že Milan má pravdu. Chalan je dospelý, nech robí, čo chce.

S kávou v ruke sa presunula do izby a sadla si do kresla. Trochu vyšúchaného, slúžilo už dvadsať rokov. A keď bol doma,

sedával v ňom syn. V ich rodine to bolo ako aj v iných. Každý mal svoje miesto, stoju stoličku, kreslo... Aj v kuchyni pri stole. Milan sedel za vrchstolom, Oskar z druhej strany a Anna naboku. Pomaly si odchlipkávala z horúceho nápoja, na staré kolená jej káva chutila iba bez cukru. Hoci voľakedy do nej nahádzala aj tri kocky, a naliala mlieko, teraz by nezniesla ani jedno, ani druhé. Rokmi sa mení nielen telo, tvár a duša človeka, ale i chute. Človek akosi stráca náročnosť a stačí mu stále menej a menej. Až je napokon vďačný za akúkoľvek pozornosť toho druhého.

Niekoľko zazvonil. Žena si obrátenou dlaňou utrela ústa, špeciálne kútiky a ponáhľala sa otvoriť. Bola si istá, že prišiel Oskar.

Stál vo dverách, pozeral na matku s očami až takmer skríženými, vlasy, ostré ani klince v zásuvke, strapaté, košeľa porozopínaná, videla jeho dospelú hrud'.

Čo je? Ako to vyzeráš? Ved' ty si pil!

No a? Pil som! Bol som v novej robote, musel som. Keď sa zoznamuješ s barmanmi, tak piješ, nie? To dá, mama, rozum! odvrkol a kráčal do kuchyne. Oskar sa nikdy nevyzúval v chodbe. Zašiel až do kuchyne a tam, sediac na stoličke pri stole, zobul z nôh topánky. Tento zvyk ho neopustil ani utopený v alkohole. Vyzul si tenisky, v umývadle opláchol ruky, utrel do nohavíc a čakal na jedlo. Anna si bola istá, že začne papuľovať. Tanier bez mäsa... Pre syna veľká tragédia. No začal rozprávať o podniku, z ktorého sa práve vrátil. V strede mesta, takže o zákazníkov núdzu nemal. Dokonca sa pýšil priestorom v jednom z najlepších bratislavských kín. Chodili doň samí fajnoví ľudia, ved' tam ani hocičo nepremietali. Filmy od Woody

Allena, švédske šialenstvá... No a potom mnohí zišli dole, do baru na dobrý koňačik

Uvidíš, koľko zarobím. Aj na tringeltoch! A neboj sa. Niekedy sa vrátim k čelu, určite! Lebo veď ma to aj baví. Ale chápeš? Potrebujem prachy. Nechcem žiť ako vy. Z ruky do huby! A v bytíku s malými oblokmi bez poriadneho balkóna! Ten kúsok priestoru nestál za reč. Akurát na šnúry a v zime hrnce s jedlom. Nevošiel sa tam ani malý stolík s dvomi stoličkami. Posedieť si pri káve... Celkom nemožné.

Nepovedala radšej ani slovo. Vedela, že alkohol je veľmi zlý partner na diskusiu a okrem toho, bol to jeho názor, mal naň nárok. Chce peniaze, nech teda zarába! Vrátila sa do obývačky ku svojej káve a hoci už vychladla, dopila aj tých niekoľko hltov, čo zostali v šálke. Potom nabrala vodu do fľaše z minerálky a šla poliať muškáty. Bol jún a hoci nemohla povedať, že by slnko spaľovalo svet, kvety polievala každý deň. A najmä muškáty. Mala rada ich drobné kvety, krásne sfarbenie, trápilo ju však, že nevoňajú: Taký vyfintnený kvet by mal rozhodne aj voňať, vravela si, no nič s tým nenarobila. Obdivovala teda iba krvavú červeň, bielu ani tatranský sneh na vrcholcoch kopcov, ružovú cukríkovú...

V činžovom byte nebolo veľa práce. Poupratovala raz-dva, navarila, niečo poprala, požehlila a bolo vybavené. Ešte pred zopár rokmi chcela pri dome urobiť malú záhradku s jahodami, kvetmi, hráškom, no susedka, pani Pišťanská, veľmi sympatická žena, jej dobre povedala: A pani Olahová, veď vám po záhradke každý deň pobehajú psíci, označujú si priestor... Nebudete mať z úrody nič. Tolkým močom ju počastujú! A... Mala pravdu. Pani Pišťanská. Všimla si, že najviac psov ľudia

venčia rovno popod oknami, tam, kde chcela mičurináriť. Zostal jej teda iba balkón. Ešte ho pozametala, poutierala zábradlie, šnúry na vešanie bielizne a šla dnu. Oskar sa premiestnil do svojej izby, vedela si predstaviť, akú má z alkoholu ťažkú hlavu. Nebol naň naučený, predsa len. Bol to konzervatorista a podľa toho sa aj správval. Našiel si slušné dievča, tiež konzervatoristku z tretej ulice a žil pokojný život človeka, pripravujúceho sa na budúcnosť.

Ani nevedela prečo, no každý deň umývala v kuchyni dlážku. Lacnú dlažbu poutierala handrou, kolenačky, tie vždy sčervenali a rozboleli sa, akoby mala osemdesiat. Mala radosť, ak všetko voňalo savom. Dezinfekčným prostriedkom na čistenie. Nuž... Že by po takomto gruntovaní všetko doma rozvonjavalo... Parila medzi málo ľudí, ktorým savo nezapáchalo. Nemohla o sebe povedať, že by ju šikanovalo upratovanie. Že by v byte drela a ustavične všetko umývala, utierala... Kuchyňa však bola výnimkou. Niekedy na zem kvapla omáčka, inokedy zo šálky vyšplechlo trochu kávy. Neznášala to.

Nabrala do vedra teplú vodu, predtým dlážku pozametala a už aj kľáčala na kolenách, oháňala sa handrou, aby sa podlaha leskla. A práve vtedy vošiel Milan.

Čo zase robíš? Veď si to včera rajbala! To nemáš čo robiť? zašomral.

Nechod' dnu! Pošliapeš mi to a môžem začať znovu, odvrkla a ak by nepočúvol, hrozilo, že ho handrou pretiahne po nohách. Radšej teda cúvol a počula, ako za sebou zatvára dvere na toalete. Poznala aj toto. A vyjde, až keď byt stíchne a Anna odloží handry do komory. Pracovala dôsledne a krok za krokom. Kolená, otláčené dlaždicami boleli, no žena nedbala.

Musela dokončiť, čo začala. Aby sa cítila užitočná, aby bolo čisto. Anna vedela, že keby ju bavilo čítanie, jej život by sa stal veselším. Pretože... Otvorí knižku s príbehom celkom iným, aký prežíva, a bez toho, aby musela vyjsť niekam z domu, sa ponorí medzi iných ľudí, spoznáva ich osudy, životy, súhlasí s nimi alebo nie... Nikdy ju však doma nevedli k čítaniu. Do Bratislavy prišla z dediny na strednom Slovensku, a tam bolo toľko roboty, že keby pracovali aj v noci, neubúdalo by. Kdeže tam čítať. No v meste je iný život. Taká pani Pišťanská chodí napríklad týždeň čo týždeň do knižnice, požičiava si knižky, prečíta, zanesie späť a zoberie ďalšie. Má oveľa plnší a pestrejší život.

Z izby vyšiel Oskar.

Schyľovalo sa k večeru, kým sa však na sídlisku nerozložila tma, Anna mala pocit, že deň večeru neustupuje. Rozhodla sa ešte poukladať veci na vešiaku v chodbe, odložiť šály, čo na ňom viseli ešte od jari a do skriň uložiť čiapky. Mala rada leto. A júnové najradšej. Slnko ešte nepálilo do úmoru, keď šla ráno do fabriky, obliekala si dokonca sveter. Pofukoval chladný vietor, slnko si lúčmi mädlilo ešte zaspaté oči, pretieralo ich, aby poriadne videlo na svet a ani mu nezišlo na rozum, že by malo mocne zapražiť. A večer to isté. Ak zašlo, ak sa prehuplo cez Kobylu či Karpaty, koniec príjemného tepla. Anna vychádzala v krátkych rukávoch z fabriky. To áno. Vtedy, ak náhodou nepršalo, sa mesto kúpalo v horúcom vzduchu a ľudia sa cítili oveľa príjemnejšie, veselšie, zdravšie.

Zapla televízor, našla si český seriál a usalašila sa na pohovke. Syn už sedel vo svojom kresle, čítal časopis o autách a sníval.

Otvor okno, povedal matke.

Ja? A prečo? Oskar, nejaký si drzý! Sa skydni z kresla a otvor si sám! odvetila a od deja na obrazovke na syna ani neodvrátila zrak. Ten sa nadutý postavil, aby splnil to, čo chcel od matky.

A ty si zase nejaká lenivá. To nemôžeš už ani otvoriť okno?

Môžem. Ale načo by som, keď mám syna? Nevieš? počul odpoveď. A kedy nastupuješ v novej robote?

V pondelok. Na desiatu. A zvyknite si, že domov prídem až po polnoci. Mávame otvorené do jedenástej večer. No kým dáme dokopy tržby, všetko poumývame, vyčistíme, pripravíme na ďalší deň...

A to robia barmani?

A kto? Myslíš, že príde nejaká upratovačka a všetko vyupratuje, vyčistí, vyvoní? By sme sa načakali! Všetko sami. A tržby berie vedúci. Ani neviem, či necháva peniaze v bare, alebo odnáša domov. No a ráno idú do banky. Tringelty delí každému rovnako, vysvetlil celú podnikovú mágiu. Pozrel na hodinky... Ukazovali osem večer.

Som zabudol na Martu. Veď sa máme stretnúť, povedal a už aj vyletel z bytu. Jeho frajerka nebola ktoviekto. Stretol ju na jednom koncerte, robila korepetítorku klaviristke. Tiež skončila konzervatórium, no neuchytila sa v nijakom hudobnom telese. Ktovie, či neurobila vstupné skúšky, alebo ani na ne nešla. Boli takí študenti. Chodili do školy, hrali na nejaký nástroj, no napokon aj tak hudbu v živote nerobili. Marta dokonca prevracia listy na notách. To je pre klaviristku dosť ponižujúce. Teda... Tak si myslel Oskar. Keby nebolo peňazí, na barmanovanie by ani nepomyslel. Miloval muziku. A hra mu

šla nadpriemerne dobre. Paganini síce nebol, avšak vraveli o ňom, že talent má.

Prebehol ulicou, čakala pred hlavnou bránou na štadión. Chodievali tam na kávu a niekedy na večeru. Mal radosť z toho, že niekedy stretli Golonku, alebo toho, čo vyzeral ako Číňan. Trochu v tvári, najmä však ten jeho účes... Nikdy si nevedel spomenúť, ako sa volá! Hral futbal.

Ahoj! Nemeškám?

Meškáš. Desať minút, odvetilo dievča čiernych vlasov s účesom, aký nemala žiadna iná. Dlhá ofina zakrývala čelo, ostatné vlasy ostrihané zámerne krivo. Raz zastrihnuté viac, o pár centimetrov zase menej. Vyzeralo to veľmi extravagantne. Až tak, že Oskar z toho niekedy nemal dobrý pocit. Patril skôr ku konzervatívnej mládeži, holič mu robil tradičný účes, obliekal sa síce značkovo, no nijaké šialenstvá. Marta nosila sukne vpredu nad kolená, vzadu dlhé... Nechápal. Pozerala na Oskara veľkými čiernymi očami, keď ju videl prvý raz, zdalo sa mu, že nemá oči. Že dievčaťu v jamkách sedia bonbóny z čiernej čokolády. Tej najčernejšej. Leto si pohrávalo s jej šatami, vyzerali ani z pavučiny. A priehľadne. Tak veľmi priehľadne, že jasne videl ramienka z podprsenky a možno aj o dve čísla menšie spodné nohavičky.

Si takmer holá, Marta. Všetko ti vidno! Nevadí?

Nevadí! Veď preto sa tak obliekam, že nevadí, Oskar. Ja na ľudí kašlem. Vieš, kedy s tým prestanem? Keď priberiem päťdesiat kíl a už nebudem mať telo, ale na kostiach nalepený tuk. Ako ošípaná. A najhrubšie budú nohy. Vieš, ako to vyzerá! Mávajú také aj niektoré baby. Lýtka ako valec tlačienky, ovarové kolená... Zasmiala sa. Nepovedal nič, zobral dievča za ruku